40

Q. D. B. V.

DISSERTATIONEM MEDICAM

De

SUFFIMENTIS,

CONSENSU & AUTORITATE

Illuſtris Facultatis Medicæ in florentiſſima SALANA,

PRÆSIDE

VIRO

EXCELLENTISSIMO

DOMINO

GEORGIO WOLFFGANGO WEDELIO,

Med. Doct. Theor. P. P. longè celeberrimo, Medic. Duc. Saxon. feliciſſimo, S. R. I. Natur. Curioſ. Collegâ Primario,

Dn. Præceptore, Patrono, Promotore ſuorum ſtudiorum ac Hoſpite ſanctè colendo,

Publico examini ſubmittet

IN AUDITORIO MEDICO,

Ad d. 17. Junii Anni cIↄ Iↄc LXXVI.

A. & R.

JOHANNES HARDOVICUS Hampe/

Gœttingâ-Brunſvicenſis.

JENÆ,

ILLUSTRI AC GENEROSISSIMO

DOMINO,

DN. FRIDERICO ADOLPHO de Schulenburg/

SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI

DN. RUDOLPHI AUGUSTI

DUCIS BRUNSVIC. ET LUNÆBURG. &c.

CONSILIARIO INTIMO,

HÆREDITARIO IN HELEM,

Ramsdorff/ Horſt/ Vergunſt ꝛc.

DOMINO AC PATRONO SUO MAGNO

Diſſertationem hanc medicam offert

ejus

ILLUSTRIS GENEROSITATIS

Cliens humillimus

JOHANNES HARDOVICUS HAMPE

Autor & Reſpondens,

Q. D. B. V.

PROOEMIUM.

MAgna olim ſuffimentorum fuit dignitas, magnaqve omni ſeculo æſtimatio, magna pars divini cultus. In more ſolenni erat litare, adolere, ſuffire, accendere mactatum pecus, & victimas aræ imponere, ad propitiandum numen, de qvibus ſacrificiorum generibus vaſtus eſſet diſſerendi campus.

Suffiunt & Medici in microcoſmi ſalutem, adolent pro aëre depurando, thura litant, non tam placandæ Morbonæ, qvàm abigendæ.

Omen ex ſuffitu qvoqve captabant ſacrificuli, ſeu promptè ad æthera ferretur fumus, ſeu accendi renuerent libamina, ſeu qvæ alia obſervari erant ſolita. Dijudicant & Hygeiæ myſtæ, qvæ grata archæo obveniant, qvæ adverſentur ei; qvæ proſint, qvæ noceant, ſingula ſingulis rite applicantes.

Molâ ſallâ litabant, qvi thura non habebant; nos ex ingenii noſtri penu qvantulumcunqve depromimus ſpecimen; certi neqve hic tàm odo-

odoramenti genus, qvâm animum libantis attendi debere, unde ut conatus hi noſtri fauſtè & cum propitio Numine eveniant, precamur.

Cap. I.

Nominis explanationem proponit.

NOn tàm ex more & inſtituto, qvàm ex ratione & naturâ unicuiqve indita, qvamcunqve rem pertractaturus omnium primo ſollicitus eſſe ſolet, qvo nomine inſigniatur, ſimulac enim intellectus noſter aliqvid ſibi proponit ad cognoſcendum, non ſtatim meditatur, cui eſſe poſſit uſui? unde proveniat? qvibus gaudeat virtutibus? verùm qvo nomine præditum perſcrutatur, qvippe nomina explicant res, effato Philoſophiæ peritorum. Hujus itaqve ductu anteqvam ad ipſa rei penetralia nos accingamus, inoffenſo pede via uſitata ingrediemur, brevem vocis enodationem præmittendo.

I. 'ΟΜΩΝΥΜΙ'ΑΝ ſeu vocis ſignificationem qvod ſpectat, ſuffimentum proprio ſignificatu & qvidem 1. *latiſſimè* ſumitur pro omni re dorabili, qvod de ſe halituoſa effluvia ſpargit, unde etiam pro pulveribus cypriis, ſacculis, balſamis, ſmegmatibus odoratis accipitur, ut habet *Sebit. man. pr. T. II. pag. 1953.* 2. *Strictiſſimè* notat pulverem reſinoſum, vel fumigabilem, qvi prunis injectus adoletur, & odorem utilitatis vel jucunditatis gratia ſvavem ingratumve exſpirat. Veteribus verò Ethnicis & Romanis præcipuè talia dicta ſunt ſuffimenta; qvæ fieri ſolebant ex faba, milioqve molito mulſo ſparſo, interdum etiam ſangvinem eqvinum miſcebant. *Ovid. l. 4. faſtor.* teſte. 3. *Latè* ſeu medio

dio

dio inter has acceptiones modo ſuffitus vocabulum ſumitur pro fumo vel vapore, exhalante beneficio ignis, & ex ſiccis ſeu pulveribus, trochiſcis, & ſimilibus ſupra carbones ignitos injectis; & ex humidis, ſeu decoctis, uti ex Scriptoribus praxeos medicinæ ſatis ſuperqve liqvet. Præprimis autem hoc colligere licebit ex praxi *Felicis Plater. T. 1. pag. 537. Tom. II. pag. 244. 278. T. III. pag. 315. 316.* & *Roder. à Caſtr. de morb. mulierum l. 1. cap. 4. pag. 23. 29.* Uti enim de priori nullum fortean eſt dubium, ita de poſteriori ſignificatu, qvatenus pro vapore è decoctis plantarum aſcendente accipitur, uſitatius dicitur practicis FOMENTUM, qvod præter alios apud *Joël. l. 2. pr. med. ſect. 2. p. 221. 222. 224.* & *l. 5. ſ. 1. p. 366.* videre eſt.

Impropriè & *tropicè* in ſacro Codice & apud Theologos ſuffimentum ſumitur pro precibus DEO gratis, argumento *Pſalmi 141. verſ. 2. & Apoc. c. 8. v. 3.* Finis qvippe & ſacrificiorum & precum idem eſt, placare & exorare DEUM. Suffitus hinc in V. T. *Exod. 30. verſ. 34. & ſeqq.* lege artis pharmaceuticæ paratus ex balſamo, ſtacte, galbano & thure anatica proportione, DEO erat gratiſſimus, dicebaturqve ſanctus, qvapropter & Judæis vetitum in ædibus ſuis accendere eundem ſub pœna ex ſtirpationis è populo ſancto. Singulo mane & veſperi incendebatur, præprimis verò, qvando ſupremus Pontifex ingredi volebat Sanctum Sanctorum, eo utebatur tamdiu donec fumus inſtar nubis aſcenderet, & ſella gratiæ præ eodem ferè videri non poſſet, de qvo legantur libri Moyſis. Emblema ſcilicet precum conſtituit ſuffimentum, qvæ non minus cœlum petunt, & gratia longe ſvaviori ſe commendant. Tropicas ſignificationes, locutionesqve alias, cum jam verſandum ſit in foro Medico, & inſtituti ratio non patiatur talismodi pertractare, ſicco pede, ut ajunt, prætereo.

Sumetur autem in præſenti diſſertatione vocabulum SUFFITUS vel SUFFIMENTI latiori illâ ſeu mediâ ſignifi-

catione, pro omnibus iis, qvæ non ſolum utilitatis & neceſſitatis gratia, verùm etiam jucunditatis & delectamenti ergo exhalationem ſpirare ſolent, uti exempli loco ſunt pulveres, pro fumo communes in officinis proſtantes, candelæ, ſeu aves cypriæ, ▽ ſvaveolentes, trochiſci fragrantem ſpirantes odorem, aliaqve vaporetenus ex præſcripto Medici ad hanc vel illam partem derivari & adminiſtrari ſolita: de qvibus ſingulis ſuo loco infra plus dicetur.

II. De ΣΥΝΩΝΥΜΙ'Α ſ. vocis æqvivalentia agendum brevibus erit. Dicitur modo *ſuffimentum*, modo *ſuffitus*, modo *ſuffimigium*, *ſuffimen*, *ſuffitio*, *ſuffimigatio*, *Fallop. de morb. Gall. c. 69. p. 725.* Notabilis vox eſt Barbaris & Arabibus præſertim interpretibus uſitata SUFFUF, de qvo præter alios plurimos, citamus *Joubert. Iſag. in art. compon. medic. pag. 96.* Græcè diſtinctis qvaſi nominibus dicitur magis de ſiccis θυμίαμα, qvod etiam in Latium translatum eſt, & καθ' ἐξοχὴν de cortice thuris tanqvam præcipuo ſuffimentorum ingrediente prædicatur; dicitur & τὸ θῦμα, qvod magis tamen apud Hiſtoricos ſumitur, qvando Sacerdotes gentiles Diis ſuis ſacrificabant, & ſic θῦμα ſignificat odoramentum, ſacrificium, unde etiam derivatur τὸ θυμάτιον, qvod eſt parvum & vile ſacrificium. Dicitur & κάπνισμα uſitata & Græcis ſæpiſſime eſt vox, utriqve generi competens, θυμίασις & exinde compoſita ἀναθυμίασις, qvi verò ſuffitus vaporem eliciendo factus, audit ὑπάτμησις, ὑπατμισμός.

III. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙ'ΑΝ ſeu vocis originem qvod attinet, non immorabimur in eâ longius; voculæ Latinæ derivantur omnes ferè à *ſuffio*, qvod ex *ſub* & *fio*, de qvibus videantur Lexicographi. Græca hæc dicta vocabula θυμίαμα, θυμίασις, θῦμα pro primitivo ſuo agnoſcunt verbum θύω, qvod idem eſt atqve macto, ſacrifico, qvia ſacrificia ſuper altare concremabantur, & ita ſvaveolentes odores cœlum verſus aſcende-

aſcendebant, numini grati, uti etiam *Geneſ. IIX.* Noachus legitur tale ſacrificium acceptum DEI naribus feciſſe ex omni genere animalium. Nonnullis θυμιάματα dicuntur qvaſi θυμοῦ ἰάματα, qvod langveſcens animus tali ſuffitu ſvaveolenti recreetur. Sed hæc edulia Grammaticorum filiis hac vice relinqvenda ſunt.

CAPUT II.

Definitionem, ejusqve explicationem in medium adducit.

EXplicato nomine ſeqvitur in ordine, ut ipſam definitionem ejusdemqve explicationem aggrediamur, & in ea qvaſi in idea qvadam videamus rem ipſam. Definitiones enim juxta effatum Philoſophorum eſſentias rei qvodammodo explicant. Eſto autem talis:

SUFFIMENTUM eſt exhalatio partium mercurialium & ſulphurearum ſive ſicca, ſive humida, à calore propulſa, tum odoris, tum ſanitatis gratia facta.

GENUS hujus definitionis dicimus eſſe ἀναθυμίασιν ſeu exhalationem, qvæ vox, ut modò dicebamus, communis eſt tum vapori, tum fumo. Patet hoc tum ipſis ſenſibus, ſimul ac enim odoramentum qvodlibet igni injicitur, vel ejusdem mediato acceſſu incaleſcit, in actum deducitur & ſtatim per totum conclave aërem odor vel gratus vel fœtidus pro intentionis diverſitate replet: viſui occurrit, qvatenus fumat, & inprimis longe eminentius & proprie olfactui, unde etiam horum materia odoramenti nomine indigitatur, & à probatiſſimis autoribus proponitur. Vid. *Sebit. in man. pract. T. u.*

aut

part. 8. pag. 1953. & ſeqq. & *Senn. Inſtit. l.5. p. 3. ſect. 3. c.30. p.1488.*

Teſtatur ipſummet qvoqve ratio & effectus. Tenuatæ enim ab igne ſubtiles atomi dum diſſipantur, & propelluntur, exhalant qvem ſecum in centro qvaſi continebant ſpiritum, qvi ideo ad loca qvibus deſtinatur prompte admodum adpellit.

Differentia ſpecifica conſiſtit in eo, qvod ſuffitus odorem vix exſpirent ſuum absqve calore accedente; qvod dictum eſt in noſtrâ definitione, utut enim qvædam ſponte qvaſi præſertim odoratiora de ſe exhalent ſubtilia ſpiracula, & nares feriant, & cum aëre communicent, ceu vectore eadem; proprie tamen tum demum ſuffitus & fiunt & audiunt, qvando igni aut rei calenti, nempe carbonibus ignitis, tegulæ vel laminæ ferreæ ignitæ injiciuntur, aut fornaci admoventur calenti; qvod de reliqvis odoramentorum ſpeciebus vix ac ne vix qvidem in genere dici poterit.

Hinc ungventa (qvæ veteribus maxime in uſu erant, ut *Hipp. etiam in principio lib. de Medico* præcipiat Medico, ut inter alia ornamenta non ſolum veſtitu decoro, ſed etiam ungventis odoratis, non tamen ſuſpectum odorem ad omnia habentibus, conciliet ſibi benevolentiam) odorata ſola illinitione partium corporis, vel integumentorum ſuum dant effectum, nec neceſſe habent, ut prius injiciantur in ignem, qvin potius ignis acceſſione odorem ſuum gratum ſæpe amittunt, & vertunt in contrarium fœtorem, exemplo moſchi & aliorum. Eandem cenſuram ſubeunt balſama, poma ambræ, & ſmegmata odorata, pulveres cyprii & omnia alia, qvorum ingredientibus admiſcetur moſchus aliaqve odorem fragantem ſuâ naturâ exſpirantia, aërea, aromatica, licet ob partes ſuas volatiles jamdum explicatas caput gravent & dolorem, imò in diſpoſitis non rarò epilepſiam inducant.

Uti

Uti verò partes volatiles & fumigabiles expanduntur interprete calore, & diffunduntur in infinitas particulas, motum indeptæ ab extrinſeco principio; ita ſunt qvidem ſuffimenta qvædam, qvæ citra extraneum calorem penetrantisſimam ſuam exhalationem de ſe mittunt, non minus tamen id intrinſeco calori, & qvaſi domeſtico lari, acceptum ferendum eſt, qvatenus v.g. ⊖ ♀ri vel lixivium qvodvis cum ⊖e ✱co commiſſum, ◻ſum ſtatim propellit odorem, ob eximium motum particularum maximè ſibi contrariarum, & oppoſitis ſibi occurrentium frontibus; Unde effervescentia & fervor exoritur, non prius finiendus qvam omnes qvaſi volatiles atomi exhalaverint. Commixtio, inqvam, hæc ipſa motoris vicem obit, & calorem propulſantem porosqve pandentem extemplò parit, licet non minus extrinſecus admoto Vulcano longè præſentius id conſpiciendum ſit, qvod ∽us ⊖lis ✱ci exemplo Chimiæ tyronibus notum eſt.

Deinde differunt etiam in hoc, qvod reliqvæ odoramentorum ſpecies jam dictæ non niſi ſuavem ferè præbeant naribus odorem: ſuffimenta autem non ſolum ex gratis & benè olentibus, verùm etiam ex fœtidis & graveolentibus, vel etiam ex ſuavibus & ingratis ſimul mixtis componantur, uti ex infra pluribus dicendis non obſcurum erit. Non enim neceſſe eſt, ut omnis ſuffitus ſemper ex ſolis gratum odorem ſpirantibus fabricetur, qvippe non tantum gratiæ, ſed etiam ſanitati, & præcipuè qvidem deſtinati ſunt; Hæc autem ſanitas ſcilicet reſtituenda, præter odorem gratum exſpirantia, non gravatur minus benè olentia qvandoqve admittere, qvod ſatis manifeſtè apparet in paroxyſmis hyſtericis, & aliis pluribus affectibus ex utero, qvi non ſuavibus, à qvibus potius læduntur & augentur, ſed fœtentibus ut plumis perdicum, crinibus humanis, ungul. mulæ &c. certius ut plurimum removentur & tolluntur.

Cauſſam finalem tandem adjecimus hanc, fieri nempe & inſtitui ſuffimigia vel ad gratiam odoris, vel, qvod præcipuum, ſanitatis ergò, tùm conſervandæ, tùm reſtituendæ, qvod in ſeqventibus capitibus pluribus dabimus probatum.

CAP. III.

Diviſionem ſuffimentorum ſubjungit.

ORdo videtur nunc poſtulare, ut ſeorſim aliqvid dicamus de differentia ſuffimentorum, ſeu qvot modis fiant & adminiſtrentur.

I. Ratione *materiæ* alia ſuffimenta componuntur ex ſiccis rebus vapidum nidorem exſpirantibus, qvemadmodum ſunt inprimis reſinoſa, & pingvia, & dicuntur *ſicca*, alia ex liqvidis coctione vaporem exſpirantibus, vel etiam laminæ ferreæ ſuperfuſis, & dicuntur *liqvida*, uti dividit *Heurn. Meth. ad pr. l. 1. p. 62.* eaqve diviſione utitur qvoqve *Decker. in exerc. circa M. M. c. 2. p. 43.* ubi parari *ait* vel in liqvidâ vel ſolidâ conſiſtentiâ. Humidum ſuffimentum dicitur *caſſoleta* uno nomine, & iterum componitur vel ex ſimplici liqvore, ut ♁, ▽ vitæ, roſar. odorif. *Schröder*. &c. vel ex decocto idoneorum, conſentiente *Morello l. 2. ſ. 2. c. 9. p. 233. de præſcribend. form.*

II. Ratione *figuræ & formæ externæ* ſeu conſiſtentiæ vario modo ſe habent; proſtant enim hoc fine, *pulveres* gr. m. triti, qvi carbonibus injiciuntur & communiter dicuntur German. Flußpulver/Räucherpulver. 2. *Paſtilli, placentulæ,* qvas *trochiſcos* vocant, & fiunt, qvando pulveres humiditate qvadam mucilaginoſâ ſeu reſinoſâ ſubiguntur in paſtam, ex illâqve formantur orbiculi, ſignantur interdum, & iterum

exſic-

exſiccantur, & hi trochiſci paulò rarius de novo ſeu ex tempore à Medico præſcribuntur, cum jam proſtent in officinis parati, German. dicuntur Räucherküchlein. 3. Oblongæ pyramidales columellæ tribus pedibus inſiſtentes, qvas vulgò vocant *cyprias aviculas* ſeu *candelas pro fumo* Germ. Räucherkertzen/ nec hæ candelæ referuntur inter compoſitiones extemporaneas, cum etiam proſtent in officinis. 4. *Maſſa* qvædam, absqve certa tamen figura, ut plurimum tamen cylindrica, conſpicitur & in officinis dicitur *maſſa ad fornacem*, Germ. Ofenlack/Anſtrich.

III. Ratione *finis* ſuffimentum iterum ſtatuitur duplex, vel enim inſtituitur ad *gratiam* odoris, & ſemper ex bene olentibus componitur, vel ad *ſanitatem* eamq; vel conſervandam, vel ad ſenſum amiſſam reſtituendam, cujus ingredientia etiam interdum non adeò gratum odorem ſpirant, qvalia præter alios uſus v. g. debentur mulierculis hyſtericis ex iis utplurimùm odoratisſimis qvibusvis contra charis & acceptis. vid. *Rondel. de med. ext. p. 253.* it. *Deck. l. c. p. 43.*

IV. Ratione *effectus* & *virtutis* dividitur in *roborans*, qvod partes principes ſpiritusqve reficit omnes, & *alterans* v. g. qvod cerebrum exſiccat, menſes movet & ſiſtit. Aliud horum iterum eſſe poteſt *forte* & *violens*, aliud *benignum* & *mite*, aliud *mediocre* & medio modo ſe habens.

V. Ratione *modi utendi* aliud *indefinitè* & communi modo absqve aliis inſtrumentis præterqvam foco debitis uſurpatur, & ſaltim arulæ igniariæ prunis refertæ injicitur & accenditur: aliud qvod *certæ parti* laboranti, unde & nomen aſciſcit, cum vel ſine tubulis applicatur, ut in teneſmo, menſium obſtructione, ſtrangulatione uteri, ſtruma, tumore ſcirrhoſo &c.

VI. Ratione *odoris* exſpirantis eſt iterum aliud *ſuaveolens*, qvod odore ſuo gratisſimo nares noſtras ſumma cum ju-

cunditate afficit, aliud *graveolens* qvod contrario modo ſe habet. Aliud *penetrans*, aliud □*oſum*, aliud *ἄοσμον*, aliud *mixtum* partim ex beneolentibus, partim ex fœtidis. *Rondel. de medic. ext. p. 254.* Variat enim odor inde oriundus pro variâ particularum ☿ialium & 🜍earum miſcela, & prout vel diſpergi magis posſunt ſui juris exiſtentia; vel obtuſæ magis & implicatæ ſunt terreis, humidis, aqveis, acidis &c.

VII. Ratione *valoris* & *pretii* dividi posſunt ſuffimenta in *communia* & *optima*, qvod videre eſt in *pharm. Aug.* & aliis diſpenſatoriis, &, vulgò ita dictis, Taxis. Alii ut *Joubertus* dividunt *in vilius, medium* & *pretioſius l. de peſt. c. 9. p. 149.* Sed cum hoc ad uſum medicum parum vel nihil faciat, de hac diviſione ſollicitos pharmacopœos relinqvimus, utut taxarum moderatione meritò ſæpè coërcendos.

CAP. IV.

Farraginem ingredientium pertractat.

VIſum eſt operæ pretium jam mentionem qvoqve facere materiæ medicæ, qvæ hinc inde potior apud Claſſicos practicos Autores occurrit, ex qva ceu ſylvâ qvadam ſelectus ad varios ſcopos inſtitui poteſt. Sic odoramentis inſeruntur:

I. HERBÆ, FOLIA & FLORES: *abſinthii, abrotani, acaciæ, adianthi ſeu capilli* ♀, *anethi, anthos, artemiſiæ, balauſtiorum, baſilici vulgaris ſeu ocymi, betonicæ, calaminthæ, calendulæ, caryophyllatæ, caudæ eqvinæ, chamædryos, chamæmeli, chamæpityos, croci, conyzæ, cupresſi, fumariæ, geniſtæ, hyoſcyami, hypociſtidis, hyſsopi, jaſmini, junci odorati ſeu ſchœnanthi, juniperi, lavendulæ, lauri, lentiſci, lolii, majoranæ, malvæ arboreſcentis, marrubii, melisſæ, menthæ, mentaſtri, myrti, myr-*

til-

tillorum, nardi, nepetæ, nymphææ, oleæ, origani, peucedani, pimpinellæ, plantaginis, polii montani, pulegii, qvercus, roſmarini, roſar. rubr. rutæ, ſabinæ, ſalviæ, ſatureiæ, ſerpilli, ſiſymbrii, ſpicæ, ſtœchados, tabaci, tanaceti, thymi, tuſſilaginis, urticæ mortuæ, uſneæ, violæ martiæ, viticis.

II. LIGNA; *abietis, aloës, aſpalathi, caſſiæ, cedri, cypreſſi, fagi, fraxini, gvajaci, juniperi, lauri, lentiſci, pini, qvercus, rhodii, ſandali albi, citrini, rubri, ſaſſafras, viſci qverni.*

III. RADICES: *acori, angelicæ, ariſtolochiæ, aſari, biſtortæ, caryophyllatæ, cepæ, coſti, cyperi, dictamni, galangæ, helenii, hellebori, iridis, junci odorati, leviſtici, rubiæ tinctor. valerianæ, zedoariæ.*

I. SUCCI CONCRETI, GUMMATA, RESINÆ & GUMMI RESINÆ: *Aloe, ambra, ammoniacum, aſa dulcis ſeu benzoë & fœtida, aſphaltum, balſ. peruvianum, bdellium, bitumen, camphora, colophonia, copal, elemi, euphorbium, galbanum, gummi Arabicum, hederæ, juniperi, tragacanthæ, lacca, ladanum, laſer, laſerpitium, maſtix, myrrha, opium, opobalſamum, opopanax, pini, piſſaſphaltum, pix, ſtorax calamita, liqvida, rubra, ſagapenum, ſandaracha Arabum ſeu vernix, ſangvis draconis, ſarcocolla, ſuccinum album, flavum, Indicum, ſeu gummi animæ, tacamabaca, terebinthina, thus commune & Norwegicum, cujus mentionem facit Simon Pauli in Qvadr. botan pag. 539.*

V. AROMATA: *amomum, cardamomum majus & minus, caryophylli, caſſia lignea, cinamomum, cubebæ, macis, nux moſchata, piper, ſaccharum canthum & commune, zingiber.*

VI. MINERALIA, METALLA & SALIA, *antimonium, arſenicum, auripigmentum, cadmia foſſilis, chalcantum uſtum, cinnabaris, crocus metallorum, hydrargyrum, marchaſita, minium, nitrum, ⊖ commune, ſcoriæ ex reg. ♁. ♀. ⊕.*

VII. CORTICES, *betulæ, cupulæ glandium, caſtanearum,*

 citri

citri, granatorum, ligni guajaci, pini, pomorum ſiccatorum, tamariſci, thuris, qvi aliàs *thymiama* dicuntur.

VIII. FRUCTUS & SEMINA *Aniſi, apii, baccæ lauri, juniperi, cannabis, carvi, citri, coriandri, colocynthis, cumini, fœniculi, furfures hordei, gallæ, hyoſcyami, lini, milium, nigellæ Creticæ, nux cupreſſi, pœoniæ, porri, rutæ.*

IX. ANIMALIA EORUMQVE PARTES: *Apes, bufo exſiccatus, caſtoreum, corium C.C. hirci, capræ, crines humani, eboris raſura, fel Zancharini piſcis, lana & panni lanei, merda cati, moſchus, mumia, pennæ perdicum, pili leporis, piſcium ſalitorum capita & oculi, ranæ ſiccatæ, ungula aſini, capræ, eqvi, mulæ, uterus ſuillus, verrucæ genuum equorum, zibethum.*

X. COMPOSITA & IN OFFICINIS JAM PROSTANTIA: *Gallia & alipta moſchata, trochiſci de myrrha, ſabina, carabe, benzoe Auguſt. communes pro ſuffitu pulv. pro fumo, ſuffimentum de ſandaracha, angelicum, epilepticum, imperiale, de ſuccino, de tacamahacâ, de ſabinâ, hypociſtide, cornu caprino,* ⊕*lo, verbaſco Mynſ. pulvis pyr. &c.*

CAPUT V.

Paradigmata in medium affert.

Ad exſiccandum & roborandum caput.

℞. *ſuccin.* ℥ij. *thuris, maſtich.* ā ℥j.
gumm. heder. elem. ā. ℥ſ. *ſtyrac. calam.* ℈ij.
fol. ſalviæ, roſmarin. majoran. ā. p. ij.
fl. lavend. roſar. ā. p. ij. *raſ. lign. rhod.* ℥ſ.
conc. cont. gr. m. M. F. l. a. pulv. S. Räucher Pulver.

Ad

Ad fluxiones ſiſtendas.

℞. *ſuffim. de ſuccin. Mynſ.* ℥j. *benz. caryoph.* ã. ʒj.
raſ. lign. aloes, ſandal. citrin. ã. ʒſ. *fol beton.* p. iij.
⊖ *comm.* ʒj. M. F. l. a. pulv. S. Flußpulver.

In affectibus aurium.

℞. *myrrh.* ʒiij. *thur. gumm. juniperin.* ã. ʒij.
ladan. N.M. caryophyll. ã. ʒj. c. *mucilag. tragac. ex* ▽*Roſ.* fact.
F. l. a. Trochiſci.

In Epilepſia.

℞. *ſuffim. epilept. Mynſ.* ℥j. *aſæ fœtidæ* ʒj. *caſtor.* ℈ij.
pic. nigr. ʒij. *gumm. Arab.* ʒj. F. c. *ſucco rutæ* l. a. Trochiſci.

In dolore dentium.

℞. *gumm. elem.* ℥j. *ſuccin.* ℥ſ. *tacamahac.* ʒiij.
maſtich. thur. a. ʒj. *flor. roſar. anth.* a. p. iij.
ſem. hyoſc. ℈j. *fol. tabac.* p. ij. M. F. l. a. pulvis.

Ad confortandum.

℞. ▽ *odorif. Schröd.* ℥iij. *ſerpill. lilior. convall.* a. ℥j.
raſ. lign. rhod. rad. irid. Florent. a. ʒiſ. *moſch.* gr. iij.
M. S. Wolriechendes Waſſer. vel
℞. *ſuffim. angel. Mynſ.* ℥j. *thur. gumm. elem. opobalſ.* a ʒj.
ſuccin. Indic. gall. moſchat. a. ʒſ. M. F. l. a. pulvis.

In ozœna & ulceribus narium.

℞. *gumm. ſandarac.* ʒiij. *myrrh. ſtyrac. rubr.* a. ʒj.
thymiam. ʒſ. *auripigm.* ℈j. M. Pulveriſ. F. c. *cerâ rubrâ* l. a.
Trochiſc.

In Phthiſi.

℞. *herb. tuſſilag. hyſſop. marrub. ſcabioſ.* a. Mß.
ſem. aniſ. fœnic. rad. glycyrrh. enul. a. ʒij.
caſſ. lign. lign. ſaſſafr. a. ʒiß. ♀ *viv.* ʒij.
conciſ. cont. gr. m. coq. & vapor excipiatur ore hiante.
℞. *raſ. lign. guajac. glycyrrhiz.* a. ʒj.
gumm. heder. terebinth. coct. myrrh. a. ʒjſ.
fl. ſalv. roſar. cheir. a. p. ij. M. F. l. a. pulvis.

In uteri procidentia.

℞. *ſuffim. de hypociſt. Mynſ.* ℥ij. *fol. myrtill. muſc. terr.* a. Mß.
myrrh. tacamah. a. ʒij. *gallar.* ʒj. M. F. l. a. pulvis.

In

In ſuffocatione uteri.

℞. *ſuffim. de tacamah. Mynſ.* ℥ij. *aſæ fœtid.* ʒij.
rad. leviſt. galang. a. ʒß. *troch. de myrrh.* ʒj.
viſc. querc. ʒß. M. F. l. a. c. *ſucc. matricar.* & *gummi tragac.* l. a. paſtilli.

Ad menſes movendos.

℞. *ſuffim. de ſabin. Mynſ.* ℥ij. *gumm. ammoniac.* ʒij.
galban. aſæ fœtid. a. ʒj. *ſumm. artemiſ. fl. matric.* a. p. ij.
caſtor. ℈ij. *caryoph. zingib. cinam.* a. ʒß.
ungul. mul. ʒj. M. F. l. a. Pulvis.

Ad menſes ſiſtendos.

℞. *thymiam. maſtich. ſtorac. calam.* a. ʒij.
bdell. ladan. a. ʒj. *roſar. rubr. myrt.* a. Mß.
fl. balauſt. p. ij. M. F. l. a. Pulvis.

In morbo Gallico.

℞. ♉ *ii* ℥j. ☿ ♄ *no congelat.* ℥ß.
oliban. maſtich. zz. a. ʒj. *ariſtol.* O ʒij.
carbon. tiliæ ʒiiß. M. F. l. a. pulv. qvi excipi poteſt c. *terebinth.* ut inde F. l. a. trochiſc. ſeu aviculæ cypriæ.

In teneſmo.

℞. *ſuffim. de verbaſc. Mynſ.* ℥iß. *colophon.* ℥iij.
maſtich. thur. gumm. elem. copal. a. ʒj.
F. c. *ſucc. verbaſc.* & *gummi tragac.* l. a. Trochiſci.

In peſte.

℞. *ſuffim. de* ⊕*l. Mynſ.* ℥ij. *de corn. capr. ejusd.* ℥j.
rad. angel. leviſt. a. ʒj. *raſ. lign. junip.* ʒiij.
maſtich. gumm. junip. a. ʒij. M. F. l. a. pulvis.

In arthritide.

℞. *gumm. junip. copal. carann. myrrh. thur.* a. ʒij.
picis nigr. benz. a. ʒj. *N. M. cinam.* a. ʒij.
chamædr. chamæpith. a. p. ij. *fol. laur. roſar. rubr.* a. Mß.
opii ℈ß. M. F. l. a. pulvis.

In eryſipelate.

℞. *gumm. heder. maſtich. oliban. myrrh.* a. ʒj.
ſabin. roſar. rubr. fl. ſambuc. a. p. ij. *ſem. coriandr.* ℈ij.
rad. leviſt. raſ. Xyloal. a. ʒß. M. F. l, a. Pulvis

CAPUT

Caput VI.

Modum utendi annectit.

Conveniunt ferè in hoc omnia ſuffimentorum genera, qvod absqve calore ſeu remisſiore ſeu fortiori vix posſint vim ſuam & virtutem monſtrare, hic enim eſt qvaſi clavis hujus medicamenti. Pro ratione itaqve extranei hujus motoris varii etiam alii modi applicandi exorti fuêre. Sic odoramenta vel ſuffimenta prunis inſperguntur ipſis, ut pulveres, trochiſci &c. vel etiam tantum tegulæ ignitæ ſeu laminæ ferreæ aſperguntur, aut illinuntur, ceu maſſa ad fornacem & caſſoletæ; vel ☙ olla, qvales ſunt humida præprimis ſupra ignem poſita, odorem ſuum exſpirant & effectum dant optatum, verbo, igne opus eſt ad hæc ſacra. *Gregor. Horſt. Inſtit. diſp. 20. p. 412.*

Utendi & applicandi ſuffimenta modi in praxi medicâ excogitati ſunt alii varii. Communiſſimus eſt mos ab India, qvam vocant, occidentali per totum qvaſi terrarum orbem pervulgatus & receptus, haurire ſuffitum tabaci PER OS, qvod ſuffimentum Anglicum dicitur ab *Aqvap. chirurg. operat. p. 363.* Folia plantæ exſiccata & inſtar funis combinata ſeu contorta, vel, qvi ſelectior qvorundam mos eſt, ſibi relicta & exſiccata, gr. m. conciſa induntur fiſtulæ fictilis tubulo, & per alterum extremum ore fumus attrahitur exſpiraturqve, ut inde interiore fornice palati receptus alliciat humores, apophlegmatiſmum conſtituat & ſeroſum humorem à capite inprimis depleat, neqve enim effectuum aliorum meminiſſe hîc attinet, qvi hauſto ad ſtomachum fumo conſeqvi ſolent.

Per *tritorium* vel *infundibulum* ſuffitus ſæpè ad partem affectam derivari ſolet, v. g. in affectibus aurium, ut extre-

mitatem patiens in aurem recipiat ægram, tinnientem aut dolentem, ut vapor fumusve eo melius poſſit tenuitate ſua penetrare ad intimas partes affectas. Dum hoc agitur, Practicorum curatiorum conſilio jubetur æger continere in ore fabas & maſticare, aut piſa aliqvot, vel etiam maſtichen, cubebas, cardamomum &c. Hoc enim dum fit, meatus auditorius magis patet & hiat, ut eo celerius fumus penetret ad intima. Vid. *Gabelch. cent. 1. obſ. 60.* Addit *Solenand. in conſil. p. 19.* ſtatim à ſuffitu càlido liqvido debere auribus inſtillari liqvorem aliqvem ad gt. j. ij. tepidè, occludiqve aurem goſſypio, qvod moſchum aut ambram conſervaverit; *River. l. 3. c. 1. p. 262.* caput muniendum eſſe linteo calidiſſimo dum ſuffitur. Per infundibulum qvoqve transmittuntur ſuffimenta ad partes affectas alias, qvæ ſolæ ægrotant vel opem deſiderant, v. g. crus, brachium, mentula &c. præcipuè ſi à lue ♀ originem traxerit. Eodem modo etiam uti poſſumus in ſtrumoſo tumore infundibulo, ut ſuffimentum per id ad partem ſtrumoſam ſolum veniat & ibi perſiſtat aliqvamdiu. *River. cent. 1. obſ. 76. p. 578.* Hoc utuntur etiam in uteri affectibus vid. *Welſch. la commare del Scipione Mercur. p. 718.* qvi figuram depinxit. Inſtrumentum tale qvoqve, qvo vapor ⊡noſus ex ⊖lis lixivi cujusqve & ⊖lis *ci commixtione exſurgens ad uterum derivari poſſit, proponit *Glauberus.*

Non rarò culcitræ, cucuphæ & *integumenta capitis* ſuffiuntur in affectibus capitis præcipuè & faucium, item goſſypium vel hapſus cannabis aut lini pexus, è pulveribus nempe injectis in carbones, & ita vertici imponuntur. *Solen. in conſil. ſect. 3. p. 269.* Sic nocturna byreta ſeu tegumenta capitis ſuffimentis calefacta, qvod ſæpiſſime vidi, maximo cum levamine adhibentur in dolore capitis & dentium atrociſſimo. Sic in iisdem goſſypium hoc modo calefactum conſultò genis applicabatur, qvod locum etiam habere poſſe in paralyticis mem-

bris affirmat *Solen. l. c. p. 283.* Hunc utendi modum amplectitur qvoqve in deſtillationibus à cerebro, ubi fumiganda opercula, vel etiam lanam, & capiti imponendam eſſe ait *Rondel. de Medic. ext. p. 255.*

Ore patulo ac *biante naribusqve* attrahendum eſſe ſuffitum præcipit in phthiſi aliisq; pectoris affectibus *River. l. 7. pr. med. c. 7. p. 318.* Vid. *S. Paul. qvadrip. Botan. p. 232.* Variæ inſtrumentorum figuræ in hoc caſu vid. ap. *Bennet. theatr. tabid. p. 182. & ſeqq.* Hoc qvoqve interdum convenit in coryza, & intemperie cerebri frigida, circumvoluto qvoqve linteo capite, ne fumus tam facile exhalet, vel caput nimis feriat. *River. l. 1. pr. med. c. 1. p. 199.*

Vaporetenus itidem tum ad partem certam, tum ad totum corpus adhibetur ὑπάλμησις. Sic in balneo ſicco ſeu æſtuario, ut ſemicupio, ponuntur ægri ſedentes ſupra ſcamnum, & obturatur undiqve dolium panno, deſuper capite exſerto & ad aërem expoſito, ne lædatur vox, aut ſuffocetur, tum qvoqve, ne æger illos pravos halitus è corpore evaporantes iterum inſpiratione attrahat, ſed libero aëre & puro refocilletur, ut ita ſudorem facilius feliciusqve ſuſtinere qveat. Habeat autem à tergo hoc dolium feneſtellam, qvæ pro uſus neceſſitate aperiri poſſit, & per qvam carbonibus ignitis, ſub pedibus poſitis, immitti poſſit maſſa ſuffituum, & qva deflagrata, ſubminiſtrari poſſit alia atqve alia; tum paulatim excipiat fumum per ſemihoram vel plus minus pro virium ratione, & ſudet, qvod ſæpè maximo cum ſucceſſu in ſcabie pesſima certisſimum remedium expertus eſt *Fonſec. T. II. conſult. p. 99.* Eundem modum hodie laudant in abigenda lue ♀ qvàm plurimi Medici & Chirurgi: de qvo videantur ipſi autores, qvi de hac lue ſcripſerunt, *Rondelet. Mercat. & Fallop. de morb. Gallico* pluresqve alii.

Clauſis feneſtris & *conclavi* ſuffitum excitandum in pe-

 ſte

ſte monet *Liddel. de febb. p. 633.* Exploſione item per tormenta, & pyris in plateis inſtitutis, ut ipſas faces piceas taceamus, aër purificatur.

In partibus ſtrumoſis & ſcirrhoſis etiam pyrites in ignem conjiciunt, ut candeant, & ſic aceto injecto fortiſſimo fumus aſcendens excipiatur per infundibulum ad partem ſcirrhoſam. Sic pannis circumcirca convolutis ægra, & ſupra umbilicum ligatis, cruribus dilatatis *per fiſtulam plumbeam* aut *infundibulum*, ut ſupra dictum, ſeu tritorium, cujus collum in ſinu muliebri collo matricis imminent, fumum recipiat in uterum, vel etiam absq; infundibulo aut fiſtula, ſaltim cruribus dilatatis & undiq; veſtibus tectis adhiberi poteſt, hoc enim modo ſtrangulationi uteri medentur practici; in nimio fluxu hunc modum laudat *Hippocr. l. 2. de morb. mulier. p. 305.* in menſibus obſtructis aliisqve uteri affectibus à plurimis Medicis approbatur, *Rolfinc. O. & M. med. ſpec. ὡς ἐν γένει p. 845. Caſtr. l. 2. c. 1. p. 158. Senn. de morb. mulier. Crato in conſil. & aliis.*

Per *cathedram perforatam* fumum ex ſuffumigiis accenſis per tubulum ligneum vel argenteum in anum demiſſum recipere docet in teneſmo *River. l. 10. pr. med. c. 10. p. 367.* per ſimilem cathedram perforatam qvoqve in affectibus uteri ſuffumigium nonnulli recipiunt v. g. in menſium ſuppreſſione, ſtrangulatu uteri &c. *Roder. à Caſtr. de morb. mulier. l. 2. c. 1. p. 158.* Haud aliter uſurpanda eſſe ſuffimenta in hæmorrhoidibus, monet *Pulverin. med. pr. p. 557. Heurn. meth. ad pr. p. 63.* ex ſententia *Hippocr.* ſuadet, ut mulier, cum ſuffimentorum uſum inire velit ad uteri vitia, in ſella ſeſe componat, qva parturientes utuntur, ac tota pannis accurate valletur, qvi videatur.

Aviculas Cyprias ſolemus accendere, & imponere menſis vel aliis locis, tunc absqve ulla ulteriori manuum opera

atqve

atqve labore ſuum exſpirant odorem, donec in totum conflagratæ relinqvant cineres.

Caſſoletis ſeu ſuffumigiis humidis pavimentum conclavium irrorare poſſumus, præcipuè ſi ex -uoſis confecta ſunt; ſin minùs, poſſunt, uti ſupra dictum, etiam in locum calidum poni, & ſic non ſine ſingularibus ſenſuum delitiis odor evaporabit. *Morell. l. 2. ſ. 2. c. 9. p. 230. de præſcrib. form.*

Solent uſurpari *ratione temporis* ſuffimenta ſemel vel bis in die, jejuno ventriculo & vacuo, horis aliqvot ante prandium aut cœnam in capitis defluxionibus exſiccandis. Ad ſudandum poterit adminiſtrari pro conſtitutione virium ægri ad ſemihoram plus minusve, tribus horis ante prandium, & poſtea lectum ingreſſus paululum adhuc ſudare, *Fonſec. T. II. conſult. 17. p. 99.* In catarrhis exſiccandis tempus veſpertinum magis eligit *Decker. in exerc. circa m. m. p. 78.*

Clyſter Anglicus, cujus mentionem facit *Sim. Paul. in Qvadr. Bot. p. 461.* nihil aliud eſt, qvam ſuffimentum, qvo fumus incenſi tabaci beneficio coriaceæ fiſtulæ in anum propellitur, magni æſtimatum à Britannis in doloribus coli.

CAP. VII.

Modum agendi & vires generales delineat.

UT fumus ignis partus eſt, ita & fumigatio hæc artificialis motorem agnoſcit calorem. Si itaqve penitius inqvirere animus ſit in agendi ſuffimentorum modum, qvodnam ex ipſis agat, & qvo modo, neceſſe eſt, ut elementa eorundem qvaſi ἐν ἀτόμῳ conſideremus.

Præſuppoſito ſc. (1.) ignem, qvod per chimiam qvoqve oculotenus patet, omne evaporabile ſucceſſive è mixtis pro-

pellere, ſive ab extra ceu tortor adhibeatur & propulſor, ſive ſpiritus & calor intus agat, uti v. g. plantæ ſibi invicem ſuperimpoſitæ incaleſcunt, & debito modo præparatæ ſuffimentum præſtant, qvo de latius vid. *Excellentiſs. Dn. D. Præſidis, Præceptoris, & Patroni ſanctè colendi Tractat. poſter. de ſale volat. plant. c. 4. p. 36. & per tot.*

Neceſſum eſt (2.) qvæcunqve ſuffitum exhalare h. m. debent, habere in ſe evaporabile talismodi, & contra, qvæ id non obtinent, minus inter hæc memorari.

Qværitur jam (3.) non immerito, qvalenam illud ſit, & cui adſcribendum, id qvod qvidem ex principiis chimicorum perfacile fuerit deciſu. Si enim noverimus, horum alia fixa eſſe, alia volatilia, alia media; Si admittamus, qvicqvid fumat, ☿ eſt, ſeu ☿ium eſſe principium evaporabile & mobile: ſi concedamus, qvicqvid ardet, 🜍 eſt; 🜍 eſſe odorum radicem, verbo, ſi affectiones horum negare non velimus, obvium eſt & manifeſtum, principaliter exhalationem hanc è ſuffimentis oriundam adſcribi debere ☿iali & 🜍eo principio, qvod qvidem ex Chimicorum & inprimis jam laudati *Dn. D. Præſidis* hypotheſibus poſſemus latius disqvirere.

Sufficiet nobis hac vice, tum humida qvidem, tum ſicca ſubjectum eſſe ſuffimentorum & materiam; humida magis vaporem halitumq;, ſicca fumum de ſe mittere, nullum verò proprie ſuffimentorum in claſſe eſſe, qvod non vel de ☿iali vel 🜍eo participet principio; & 🜍 qvidem qvaſi matrix eſt ☿, ac, qvatenus ipſum φλόγωσιν acqvirens in Gas reſolvitur, alas acqvirit, meteoriſatur, evaporat & vinculum compagis, cujus vicem obibat, reſolvitur. 🜄 ipſa ſimplex igni commiſſa vaporem de ſe copioſum ſpirat, in ſe coeuntem & denſandum, ſi libero avolandi commeatu privetur, ſic fotum ſeu fomentum magis præſtans qvam ſuffimentum; ſimulac vero activis inſtructus eſt liqvor principiis, ſuffitum magis

con-

conſtituit. Adeo ☿ eſt Proteus & reliqvorum omnium internuncius, eminenter ſub ⊖e volatili & ∽u, non minus tamen in reliqvis conſpicuus, omnibus qvoad eſſentiam junctus. Prout igitur variat miſcela ingredientium, ita diverſi hinc arceſſendi effectus. In genere enim

ALTERANT, torpidos, qvietos, ſubſiſtentes humores & vapores, volatili, calidâ & ſubtili ſuâ ἀναθυμιάσει, idq; non tantum in corpore ipſo immediate in id derivati, ſed etiam aërem, qvi inſtar veſtimenti qvaſi eſt eidem, alterant. Hic ita correctus & particulis balſamicis ſubtiliſſimis repletus, dum corpus noſtrum ambit, proqve inſpiratione & exſpiratione inſervit, qvâ carere non poſſumus, facile per corporis humani partes omnes pertranſire valet, & poſt ſe relictis illis totum corpus alterat, penetrando & aperiendo omnes meatus corporis. Eo etiam fine in peſte publica nihil magis è genere medicamentorum adhiberi ſolet ad mundificandum aërem & putrilaginem corrigendam, qvam ſuffimenta. Hinc etiam conſilio eo dato Græcis, Hippocrati ſtatua in perpetuum honorem erecta legitur. Extra id tempus in uſu qvoq; qvotidiano ſunt, præſertim ubi aër craſſus particulis fœtentibus repletus corrigendus eſt, hyeme præſertim & autumno. Ob vim alterandi viſcera eadem in lue ♀ commendat *Fallop. l. c. p. 726.*

2. RESOLVUNT, INCIDUNT, ATTENUANT. Cum pleriqve ſuffitus ſint calidi, & à temperamento frigidiori viſcoſi & craſſi oriantur humores, hos illi qvàm optimè corrigunt, ob ſalis volatilis inprimis °o°ſi abundantiam calore & tenuitate ſua penitius partes afficiendo mirum in modum fundunt, liqvant & attenuant, ut in ſudorem erumpere qveant *Mercat. de rect. præſ. uſu l. 1. p. 133.* Qvo fine etiam, attenuandi nempe materiam exiſtentem in thorace & ad evacuationem aptam reddendi laudantur à *Fallop. de purg. ſimpl. c. 21.* Et a-

lias reſolvere qvoqve ſua caliditate & materiam diſſolvere, confirmat *Schneid. de catarrh. l.5. c.1.*

3. PROMOVENT SUDOREM, qvod præcipuè ὑπαϑυμήσις præſtat ſeu ſuffitus vaporoſi, fuſis humoribus à calore & poris reſeratis. Fumus enim cum ſit calidiſſimus, maximum poteſt excitare ſudorem, per qvem etiam inſigniter evacuat. Hinc in morbis, qvi qvaſi vecte expellendi, ceu in lue ♀ &c. nihil communius noſtro ſeculo, qvam ſudorem ſuffitu excitare. Vid. *Mercat. de rect. præſ. uſu c.12. Fallop. de morb. Gall. & Rondelet.*

4. EXSICCANT & ABSORBENT tum *privativè*, qvatenus humores eliciunt & deplent, uti modo dictum, tum *poſitivè*, diſſipando & conſumendo, tum roborando qvoqve laxiores poros. *Solen. in conſil. p. 269.* caput ſiccare affirmat. *Zech. in conſult. p. 213.* ſuffumigiis ad caput moderate exſiccandum utendum eſſe dicit. *Crato in conſil. 4. l. 2.* ad efficaciorem cerebri exſiccationem prodeſſe ſcribit, eodem fine etiam laudat ſuffumigia, nempe ad exſiccandum caput & thoracem *Fallop. de morb. Gall. c. 69.* Hinc ſuffitus in rheumate, qvibus faciliùs promtiusqve reſiccari poteſt, qvàm alio ullo remedii genere, maximè commendat *Joubert. de aff. thor. c. 4.* Sic & *Coſter. tab. 81.* in ulcere uteri à lue ♀ ad abſorbenda inqvinamenta, & malignam qvalitatem impreſſam utero tollendam, ſuffitus pro præſtantiſſimo habet remedio. Cum verò ulcera hæc maligna ad cicatricem ægre veniant, niſi exſiccantia citra morſum adhibeantur, teſte *Mercat. de rect. præſ. uſ. l. 2.* & nullum medicamentorum genus melius ad hæc ulcera uteri citra morſum aliamve moleſtiam pervenire poſſit, qvam ſuffumigia, optimè eadem in tali caſu adhibentur, ut alia taceamus.

5. ADSTRINGUNT, non qvidem ratione volatilis exhalationis, qvæ omnis potius aſtrictioni contraria videtur, un-

de etiam huic minus fidendum eſt ſoli operationi; ſed partim, qvia exſiccant, & exſiccando roborant, partim qvod auſteræ ſtypticæqve particulæ reliqvis ſe aſſociant, adeoqve partes acres, tenues, ſubtiles, ob qvas potius aperiunt, modificant. Hinc in fluxu menſium, hæmorrhagia narium & aliis quibusdam ſuffitus locum habent, ut inferius pluribus dicemus.

6. EXPURGANT & EVACUANT, qvod faciunt vel qvoad totũ, qvando nempe ſudor per ſuffitus elicitur, vel qvoad partes determinatas, qvando v.g. è thorace & capite materia evacuatur, ſeu ſimplici ejectione, liberatâ & incisâ materiâ, ſ. per conſeqventem ſalivationem, utrumqve fit per palatum, & os, qva ratione ad medicamenta evacuantia etiam refert *Fallop. de purg. ſimpl. c. 21.*

7. ROBORANT. In more ac inſtituto veterum poſitum erat, ſuas ſuffire circa noctem ingredientem culcitras, fide certâ perſvaſi, per hanc ſuffitionem curas, moleſtias diurnas, ſub noctem perbellè relaxari, & phantaſiam ſomniorum matrem pellucidi inſtar ſpeculi expoliri. Verum, ſi hoc accuratius perpendamus, non alio qvàm roborandi fine factum eſſe videmus. Qvare & *Solen. l. c.* ad caput roborandum valdè ſuffimenta commendat. Non autem ſolum caput & cerebrum, verum etiam cor, uterum, omnesqve omnino partes machinæ humanæ confortant, unde *Plater. T. I. pr. p. 495.* odores gratos recta cor petere aſſerit, cui communicantur præprimis per pulmones, in cujus ſententiam pedibus ire videtur ipſe *Sebit. l. c. p. 1959.* & valet hîc Helmontianum illud: odores immediatum cum ~bus vitalibus habere contactum. Hinc fumus olfactus ~ inſtaurat, cerebrumqve & cor confortat, qvod etiam legimus in ſacris *Prov. 27. 9.* cor nempe exhilarare. De eâdem virtute ſimiliter & rectè ſentit *Morell. l. 2. ſ. 2. c. 9.* Etſi videantur, *inqviens*, ſuffitus ad voluptatem facere, tamen cum conſtent ex cephalicis, cardiacis pretioſis,

non poſſunt non cerebrum, cor & eorum ſpiritus reficere, recreare, & vindicare ſimul à malignitate.

8. EMOLLIUNT & LAXANT. Hæc virtus inprimis adſcribi ſolet caſſoletis, ſeu humidis, & locum habent in emolliendis tumoribus ſcirrhoſis, in qvibus præ cæteris medicamentis effectum ſatis generoſum & nobilem præbent, eorum enim emollitione & relaxatione nullum præſtantius, nullum tutius & melius remedium datur.

CAPUT VIII.

Uſum ſuffimentorum ſpecialem proponit.

VIdebimus nunc etiam in ſpecie, in qvibus affectibus poſſint locum habere ſuffimenta, & qvidem eo ordine, ut prius affectus ſupremi, tum medii, tandem infimi ventris, deniqve vitia cutanea proponamus.

In *affectibus capitis* conducunt intemperiei cerebri frigidæ & humidæ, ut nempe humiditas illa abſumatur & frigiditas corrigatur, hinc commendantur à *River. l. 1. c. 1. pr. m. p. 199. Senn. l. 1. pr. c. 2. p. 29.* & ad ulteriorem capitis roborationem *Loticb. l. 3. c. 1. obſ. 1. p. 238. Plater. l. 1. obſ. p. 88.*

Contra *vigilias* nimias *Senn. l. 1. pr. c. 2. p. 240.* ut nempe blanda ac balſamica 🜍 exhalatione poros cerebri demulceant.

In vertigine eadem magnifacit *Coſter. tab. pract. 3. p. 15.*

In *Lethargo*, *Coſterus, l. c. Jaccb. in IX. Rhaſ. c. 8. p. 118.* & in reliqvis affectibus capitis frigidis & ſoporiferis, ut *caro* & *apoplexiâ Plater. T. I. pr. p. 50.* calefaciunt enim, exſiccant & roborant pro ratione ingredientium, novamq; frigidorum humorum generationem & affluxum prohibent; inprimis

autem in paroxyſmo ob acredinem & volatile ⊖, qvod præ cæteris facit ☍ ✱ volat. tum ſimplex, tum rutaceus.

In paralyſi tam curanda, qvàm præcavenda. *Solenand. in conſil. p. 183. River. l. 1. c. 5. p. 210. Coſter. l. c. p. 23. Senn. l. 1. pr. c. 27. p. 544.* in paralyſi lingvæ qvoqve laudantur à *Solen. in conſil. p. 143.*

In epilepſia Sorbait univ. med. p. 229. Coſter. tab. pr. 7. p. 31. inprimis in paroxyſmo excitant facultatem, & humores acidos, auſteros, acres, membranas nerveasqve partes alias vellicantes & nervos qvaſi conſtringentes, influxumqve impedientes, ⁂ſâ ac balſamicâ ſuâ volatilitate corrigunt, cujus rei elegantem hiſtoriam habet *Deck. in exerc. circa M. M. p. 58.* in muliere videlicet epilepticâ, ſuffocatione hypochondriacâ laborante, qvam ſuffimento, tùm à ſuffocatione hâcce, tùm à motibus epilepticis liberavit. Sic per fumum tabaci puero trimulo in os inflatum idem præſtitit *River. cent. 2. obſ. 60. p. 599.*

In *dolore capitis* proſunt tùm qvoad tegumenta ſuffumiganda, tùm qvoad ipſum caput, niſi aliud poſterius prohibeat, *Solen. in conſ. p. 27.* qvo caſu præcipuè laudat ſuccinum Indicum i. e. gummi animæ *Fonſec. T. II. conſult. p. 400. Plater. T. II. pr. p. 244. Gabelch. cent. 3. obſ. p. 50.*

In *hemicrania Lotich. l. 2. obſ. 6. p. 161.* Memorabile in affectibus capitis, & uteri, inprimis in melancholiâ & anxietatibus, doloribus qvoq; immanibus, lethargo &c. ſuffimentum eſt ex ⊖le ✱co; injicitur ⊖ ✱cum lixivio cuicunqve per vices, & prodiens inde urinoſus halitus providè ad nares mittitur, cujus locum etiam ipſe odoratus ſpiritus ⊖ ✱ci rutacei vel communis aliqvando ſupplet.

Affectus oculorum non recuſant admittere ſuffimenta, licet alias fumus iisdem moleſtus. Sic *in epiphora Zecch. conſult.*

ſult. pag. 445. eadem commendat; in *lacrymis involuntariis Plater. T. III. p. 681.* exſiccant enim & hinc aſtringunt.

In *lippitudine rebelli* ex lue ♀ea, qvæ adnatam inflammavit membranam & corneam excoriavit, reliqvis nihil præſtantibus devenit ad ſuffumigia & ſanavit ægrum *Fallop. de morb. Gall. c. 69. p. 725.*

Ad *diminutam viſionem Zecch. l. c. p. 869. Plater. T. I. p. 216. 233.* In ejusdem læſione *Plater. l. c.* in *dolore oculorum* idem *Plater. T. II. p. 278.* eadem commendat.

Ad *affectus aurium* nihil magis, nihil melius uſurpari poteſt qvàm ſuffimenta tam ſicca, qvàm humida, & qvidem in auditus difficultate, ſurditate & tinnitu laborante, ſecurè cum fieri poſſit, ſuadet ut adhibeantur *Solenand. l. c. p. 19. p. 231.* legi etiam poſſunt hujus rei hiſtoriæ tanqvam teſtes apud *Plater. in l. 1. obſ.* Sic magni æſtimatur & laudatur eximiè panis calidi, cum cumino aliisqve carminativis cocti, altera cruſta detracta, vapor in aurem ægram derivatus, qvod, uti in vulgus notum, ita ſæpè vidi maximo cum levamine in patriâ adhibitum. | In harum dolore etiam admittuntur à *Joel. p. 221.* & *River. l. 2. c. 3. p. 267.* De farinâ fabarum ſuffita in ſimili caſu vid. *S. Pauli qvadrip. botan. p. 28.* ☿ humidis addit *River. l. 3. c. 1. p. 262. Gabelch. cent. 1. obſ. 60. p. 102. Plater. T. I. p. 260. Joel. l. c. p. 224. Fonſ. T. II. conſult. p. 336.*

In *affectibus narium* non negligenda ſuffimenta, præcipuè in *ozœna* & *ulceribus*, uti ibidem laudat *Hartm. pr. Chimiatr. p. 112. Joel. p. 231. Senn. l. 1. pr. p. 931.* ad exſiccandam ſcilicet materiam affluentem. Sic non minus in earundem dolore laudantur à *Plater. T. II. p. 302.* & *polypo T. III. p. 347.* in hoc enim materia, à qva generatur, abſumitur exſiccatione.

In *oris dolore, ulceribus, fiſſuris lingvæ* ſæpius laudatus *Platerus T. II. p. 317.* adhiberi poſſe comprobat.

In *dolore dentium Lotich. l. 2. c. 4. obſ. 4.* & *l. 7. c. 1. obſ.*

p. 489. Plater. T.II. p. 332. Idem ipſe in honeſtiſſimâ Matronâ vidi, qvæ adeo graviter vexabatur dolore dentium, ut qvaſi ſui videretur eſſe oblita, cum hic dolor atrociſſimus à nullo medicamenti genere moveri poſſet, juſſi, ut accederent ſuffimenta, & plane ſublatus primario ingrediente gummi elemi. *Scribon. Larg. de compoſ. med. c. 10. p. 40.* ſuffire jubet alterci ſemine i.e. hyoſcyami, carbonibus nempe aſperſo, oreqve patulo excipere, & ſuffitum bitumen levare qvoq; dolorem ait.

In *angina* pituitoſâ, præſertim ſi perſeveret defluxio, ad ſuffitus qvoqve recurrendum eſt, niſi majori anguſtiâ premantur fauces & naribus potius qvàm ore inſpirando fumus debet excipi, cerebrum enim ſic mox ſuâ qvalitate afficit medicamentum, *Joubert. de affect. thorac. c. 1. p. 365.* Hujus etiam hiſtoriam de puellâ 20. annorum anginosâ habet *Deck. l. c. p. 62. Aetius l. 3. c. 119.* thymiama Berenices anginoſis ore hiante hauſtum prodeſſe ſcribit. In *faucium* vitio *Solen. in conſil. p. 269.* & earum dolore *Plater. T. II. p. 349.* In *laxatione tonſillarum Lotich. l. 2. obſ. 2. p. 221.* In *laxatione* qvoqve & *procidentia uvulæ* ſuccin. albiſs. prunis injectum, ut fumus ore hauriatur, tanqvàm ſpecificum ſummè laudat *Salamon Albert. comm. in IX. Rhaſ. c. 47. MSS.*

In *capitis fluxionibus Zecch. conſult. p. 175. 694. Crat. l. 6. conſil. Thoner. l. c. p. 106. Morell. l. c. p. 231. Grüling. cent. 1. obſerv. 100. Aqvapend. operat. chirurg. p. 363. Rondel. de med. ext. p. 254.* In catarrho calido ſvadet etiam *Grüling. in Pr. p. 120.* qvod vix imitandum ſvaſerim. In craſſo *Senn. l. 1. pr. p. 720.* in frigido *Rondel. meth. cur. morb. p. 157. Schneid. de catarrh. l. 4. c. 10. p. 574. Grüling. pr. p. 117.* in ſuffocativo *Hartm. pr. chimiatr. p. 93. Grüling. in pr. p. 125. Senn. l. 1. pr. p. 721.* in coryzâ *Schneid. de catarrh. l. 5. p. 122. River.* ex ſiccâ nigellâ & thure ſuffiendum eſſe præcipit *l. 4. c. 5. pr. med. p. 272.*

Affectus thoracis ſuffimenta non minùs admittunt. In *phthiſi* qvidem & ulcere pulmonum eadem adhibentur, præcipuè ex thoracicis ad exſpuitionem promovendam, à *River. l. 7. c. 7. p. 318.* ad exſiccandum à *Fonſec. T. II. p. 260. Senn. l. 2. p. 212.* pulverem inſpergendum prunis, ∽uqve attrahendum fumum ſubminiſtrat: idem ſvadet *Lang. in miſc. curioſ. p. 22.* nec *Benedict. in theatr. tabid. p. 131. Plater. T. III. p. 492.* eadem rejiciunt.

In *aſthmate Zecch. conſult. p. 421. River. l. 7. c. 1. p. 297.* fumum tabaci hauſtum vel caryophyllorum, paroxyſmum tollere ſcribit. *Sorbait. univ. med. p. 330.* magni facit ſuffimentum ex herba cumini in pervigilio S. Johannis collecta, item ceram virgineam ſuffitam conducere ad aſthma confirmat & ad tusſim. Horum enim beneficio viſcida tenax inciditur & exſiccatur materia, qva ratione etiam major locus inſpirationi & exſpirationi relinqvitur; ad tuſſim *id. p. 333. l. c.* ſuffumigia parum aſtringentia qvoq; laudat. Concedunt eadem *Zecch. conſ. p. 445. Thoner. l. c. p. 106. Plat. T. I. p. 220.* In *dyspnœa Lotich. l. c. p. 325.*

In *imbecillitate virium* ſuum qvoqve habent uſum, roborare enim in capite de uſu generali ſatis oſtenſum. Hinc in imbecillitate virium ſuffitus adhiberi poſſe ſcribit *River. l. 8. c. 3. p. 325.* Et hæc ſatis dicta ſunto de affectibus medii ventris.

Qvibusnam in *affectibus infimi ventris* conveniant, nunc videbimus. *Senn. l. 3. pr. p. 4.* in *intemperie œſophagi* humida, præ cæteris autem ſuffimentum è caule leviſtici excitatum probat. In *nauſea Plater. T. I. p. 507.* verum non neglectis aliis, ſuffitus enim in hiſce affectibus ſolos omnem paginam poſſe abſolvere, vix qvispiam aſſeret.

Diarrhœa præſertimillioſæ ſpecifica vi folia conyzæ ſeu pulicariæ igni injecta mederi, inſigni qvoqve vi præditam eſſe candelam regiam eodem modo adhibitam, teſtatur *River. l. 10. c. 5. pr. p. 359.* In *dyſenteria* ſuffitus aliqvando locum habere poſſe, putat *Grüling. l. 3. c. 1. pr. med. p. 366.*

Ad *teneſmum* profligandum ſuffimenta toto die adhibentur, acrimoniam enim aſſiduam deſidendi cupiditatem excitantem temperant & demulcent: ipſe ante aliqvot annos correptus eodem, ſuffumigio ex verbaſci floribus facto ſanabar; legatur apud *Deck. l. c. p. 69.* hiſtoria in hoc caſu. Sic etiam plurimi alii Praxeos ſcriptores eadem commendant ceu *River. l. 10. c. 7. p 367. Senn. l. 3. pr. p. 416. Sorbait. l. c. p. 417. Grüling. cent. 6. obſ. 75. Jaccb. in IX. Rhaſ. c. 59. p. 544.* magna enim loci vicinia cum medicamento, hinc multi uſus erunt, qvippe facilè ad locum affectum venire poſſunt, medicamenta autem, qvò propiora loco affecto, eò melius & citius operantur.

In *hæmorrhoidibus* nimium fluentibus cum dolore *Pulverin. med. pr. p. 557. Plater. T. II. p. 588. & T. III. p. 646. River. l. 10. c. 10. p. 375.* In *hydrope aſcite Thoner. l. 3. obſ. 4. p. 152. tympanitide Plater. T. III. p. 315. 316.*

In UTERI AFFECTIBUS nil magis adhibetur, qvoad topica, è toto remediorum genere ſuffimentis, ita ut fere nullus è morbis mulierum detur, in qvo adhiberi non poſſint: hinc in ejus frigida intemperie *Roder. à Caſtro de morb. mul. p. 248. & Senn. l. 4. pr. p. 45.* eadem adhibent, ad exſiccandum eundem *Zech. in conſult. p. 657.*

In *ulcere uteri Coſter. T. pr. 81. p. 311.* ut nempe abſorbeantur inqvinamenta malignam qvalitatem utero imprimentia, in ejusdem *inflatione*, *Idem l. c. p. 304.* ut & *Roder. à Caſtro l. c. p. 282.* In *hydrope idem l. c. p. 279.*

In *procidentia uteri* qvæ præprimis ab humiditate & hinc laxitate membri illius oritur, maximè prodeſſe viſa ſunt, qvem in finem vel ipſum ol. oliv. vel cheirinum lateri candenti inſtillatum, ex *DD. Præſidis* experimento, qvi id ipſum qvoqve in clitoridis inflatione probavit, laudamus, dum autem exſiccant ſuffimenta, non poſſunt non eſſe alicujus uſus,

conſentiunt *Sennert. l. 4. pr. p. 98. Plater. T. III. p. 574. ſeqq.* Cutem angvillæ exſiccatam & ſuffitam laudat *Welſch.* im Hebammenbuch *c. 19. p. 709.*

In *uteri imbecillitate Mercat. de mul. aff. l. 2. c. 14. p. 594.* In *dolore Plater. T. II. p. 560.* In *fluore muliebri Sorbait. l. c. p. 450. Roder. à Caſtro l. c. p. 91. Plater. T. III. p. 693. Mercat. l. c. p. 517.* In *ſuffocatione uteri Sorbait. p. 456. Caſtr. l. c. p. 157. Senn. l. 4. pr. p. 238. Plater. T. II. p. 380.*

In *menſium defectu* maximi ſunt momenti præcipuè ratione temperamenti frigidioris, qvod aptum ad generandos tenaces, viſcidos, lentosqve humores, qvi facillime obſtructiones pariunt, hos incidunt, attenuant, reſolvunt, ſicqve ad fluxum aptos reddunt ſuffimenta, tum ratione caloris, tum etiam ratione partium volatilium, unde poros laxant, & apèriunt, omniaqve penitius obſtacula qvaſi pervadunt. Hinc *Hippocr. 5. aph. 28.* aromatum ſuffitus ad muliebria ducenda ſeu menſes movendos prodeſſe ſcribit, in qvo etiam conveniunt plurimi alii. *Caſtr. l. c. p. 29. Jacch. in IX. Rhaſ. c. 66. p. 583. Sennert. l. 4. p. 157. Plat. T. I. p. 537. Mercat. l. c. p. 490. Fonſ. T. I. conſult. p 137. Hartm. in Pr. chimiatr.* laudat ſcorias reguli ♁ coctas in lixivio ex cineribus plantarum ſpecificarum, & fumum inde ſublatum dilatatis cruribus acceptum inſtar incantamenti prodeſſe addit. Specificum etiam colocynthis eſt, ſi ſuffiatur, qvod dilaudat *Timæus l. 4. caſ. medicin. 9. p. 207.*

Sic in contrarium qvoq; non negliguntur penitus in *nimio menſium fluxu*, utpote qvi ab apertis & nimium hiantibus & laxis vaſorum oſculis oritur, nimiaq; fermentatione humorum acrium. Suffumigia non poſſunt non commode adhiberi, qvatenus ſcil. vaſorum oſcula claudunt exſiccando, & acrimoniam ſeri abſumendo corrigunt, fermentationemqve inhibent, cujus rei obſervatio non inelegans extat *apud Deck. l. c. p. 67. River. l. 15. c. 3. p. 446.* refert Joh. Paſchalium ſuffitu rana-

rum exſiccatarum fœminam ſeptem menſibus hoc fluxu laborantem ſanaſſe: idem affirmat fieri poſſe ſuffitu ungulæ mulæ. Probant qvoq; ſuffumigia in hoc affectu *Thoner. l. 3. obſ. 1. p. 192. Caſtr. l. c. p. 43. Senn. l. 4. pr. p. 178. Plat. T. III. p. 641. Morell. p. 233. Mercat. l. c. p. 478.*

Ad *abortum* præcavendum, vias lubricas exſiccando, uterum confortando, conveniunt eadem, ut præter alios *Roder. à Caſtro l. c. p. 451. Mercat. l. c. p. 718.* ſvadent.

Cum ad menſes movendos non minimam afferant opem, *molam* eâdem ratione qvoqve expellere non negandum, par enim eſt ratio. Hinc qvoqve ad fœtum mortuum expellendum magni uſus erunt, qvare etiam eodem in caſu à magni nominis Practicis adhibentur, *Roder. à Caſtr. l. c. p. 395. Senn. l. 4. pr. p. 437. Schneid. de catarrh. l. 5. p. 418. Grüling. pr. p. 437.* qvamobrem etiam ad ſecundinas pellendas non alia ratione *Mercat. l. c. p. 730.* ſuffumigia ut adhibeantur, permittit.

In *partu difficili* ob rationem jam allatam (menſes enim moventia partum qvoq; & fœtum pellunt) laudantur à *Senn. l. 4. pr. p. 418. Lotich. l. 5. obſ. 18. p. 473. Plater. T. I. p. 464.* Hinc pari ratione conveniunt qvoqve in *lochiis imminute fluentibus* poſt partum, ad qvorum fluxum promovendum *Mercat. l. c. p. 739.* commendat ſuffitum ex oculis & capitibus piſcium ſalitorum.

Ad *conceptum promovendum* addunt ſuum ſymbolum, qvatenus roborant & mundificant uterum. *Sennert. l. 4. pr. p. 454. Mercat. l. c. p. 641. & ſeqq. Sorbait. & Caſtr. l. c. Lotich. l. 5. c. 1. obſ. 13.* Poſt *extractionem fœtus* commendat ſuffumigia *Ranchin. de partu p. 185.*

In *contractione digitorum* poſt ulcus in carpo manus ſiniſtræ ex emollientibus herbis ſuffimentum humidum, adeò profuiſſe vidi Göttingæ in cive qvodam primario, ut plane ſanitati priſtinæ reſtituerentur digiti.

In *tumoribus ſcirrhoſis* ſuum qvoqve habent uſum: hinc commendantur à *Joël. l. 1. ſ. 1. pr. med. p. 366. River. l. c. p. 446. & obſ. 76. cent. 1.* & *Fallop. de tumor. p. 1. c. 2. p. 261.* Utuntur verò inprimis medicamento Galeni ex lapide pyrite, qvi ♀*ratus* eſt, ipſum calefaciendo, imò etiam igniendo ter qvaterve, ignitumqve ipſum projiciendo in acetum, & ſic ſuper illud acetum partem detinendo affectam, ut vaporem elevatum ſuſcipiat locum ſuffumigando, qvia materiam iſtam attenuat ac diſcutit. *Sorb. l. c. p. 626. Plat. T. III. p. 341.* in *Oedematoſo Morell. l. c.* ad *condymalata* ani *Plat. T. II. p. 591.* in *ganglio T. III. p. 354.* In *plica Polonica Fonſec. T. I. conſult. p. 19.* in *tinea, Fonſec. T. II. p. 134.* In *ſcabie* peſſima *Fonſec. T. II. p. 99.* In *morbo Gallico* tum ad ſudorem movendum, tum ad ſalivationem excitandam adhiberi ſolent, *Rondel. de medic. ext. p. 254. Sorb. p. 479. Senn. l. 6. pr. p. 204. Fallop. & Mercat. de morb. Gallic.* In *purpura Neucrantz. c. 23. p. 324. de purp.* ad ſudorem excitandum & reſerationem pororum commendat. In *peſte Crat. in conſil. p. 803. Morell. p. 233. Liddel. de febb. p. 636. Barth. ciſt. med. p. 216. Plater. T. II. p. 557. Sebit. man. pr. p. 1960.* In *arthritide Senn. de arthrit. p. 43. Loticb. l. 7. c. 1. obſ. 7. p. 489. Plater. T. II. p. 630. Crat. in conſil. p. 633. Heurn. meth. ad pr. p. 63.*

In *procidentiâ ani, teneſmo, eryſipelate* qvantum eadem proſint, non tam elogia Practicorum, qvam experimenta loqvuntur. Sic ad primam celebre eſt ſuffimentum *B. D. D. Michael.* ex aſphalto, ſuccino, maſtiche, thure, myrobalanis, *comm. MSS. in Jonſton.* Sic ſuffimentum de verbaſco *Mynſ.* & colophonia, ut alia taceamus, in teneſmo probata ſunt: ſic ſuffimentum ex rad. leviſtici, tum alia qvoqve in eryſipelate faciunt officium. In hæmorrhagia narium celebre eſt & memorabile experimentum *Williſ. de febb. c. 11. p. 210.* qvo vaporem ê ſangvine in ferrum ignitum ſtillante commendat.

Silentii ſipario hîc involvimus alios uſus, hinc inde com-

commendatos, citra tamen vel certam rationem, vel conſtantem experientiam vel uſum, probandæ v. g. virginitatis, prohibendum conceptum &c. de qvibus *Porta l. 2. c. 22.* & alii magiæ naturalis ſcriptores dicam, an transſcriptores, legi qveunt. Sic topicum qvoqve argumentum eſt, qvod à ſuffitu petitur, utrum fœmina idonea ad conceptum ſit nec ne? ſi nempe fumum ab inferioribus partibus acceptum, v. g. allii, ſtyracis, cinnamomi &c. ſentiat in ore & naribus, dicunt non poſſe ſterilitatis culpæ accuſari mulierem, contra vero, ſi non ſentiat, eſſe ſterilem, *Hippocr. 5. aph. 59.* cujus rationem addit *Ariſtot. de gener. c. 7. p. 830.* Idem expiſcari volunt, ſi ſuffimentum excitetur ex galbano, prius autem lavetur caput, exſiccetur linteis omnis odoris expertibus, veſpere ſinu muliebri exceptum, mane verò altero caput calefaciendum, dum adhuc jejuna, ſi olet galbanum, non ſterilis ex ſua natura eſt. *Heurn. in Inſt. c. 4. p. 44.*

Ad faſcinum tollendum, & fugandos Dæmones à vulgo adhiberi ſolent, qvo etiam referri ſolet exemplum Tobiæ, qvi ſuffitu ex corde piſcis fugaverit Dæmonem. Multi, ſcribit *Jord. de div. in morb. c. 64. & 74.* credunt ſine ſuperſtitioſa appoſitione per ſenſibilia qvædam Dæmoniacos poſſe relevari, cum certæ res certas à DEO proprietates habeant, qvarum cauſa nobis occulta; talia eſſe fugam Dæmonum, 🜍, asphaltum. Dicunt autem concreaſſe DEUM in ſpiritibus angelicis & humano qvandam potentiam ſenſitivam ſpiritualem, per qvam ſubjiciantur paſſionibus hujusmodi rerum corporalium. Sic Hermetem Trismegiſtum ferunt ſuffumigatione ex ligno aloes & ceti ſpermate Dæmones congregaſſe, ſuffitu verò 🜍 fugaſſe. 🜍 enim præ cæteris ob gehennæ metum volunt averſari Dæmonem. Alii muniunt ſe ſuffitu cornu caprini contra veneficia & dæmones. Mulierculæ noſtrates toto die infantes fumigant conyza cœru-

lea, qvam rugam vocant, Beruffkraut/ qvos à faſcino inqvietos, emaciatos, vel alio modo affectos credunt. Elegans hanc in rem ſeu fabula, ſeu hiſtoria legi poteſt apud *Scip. Mercur. libr. obſtetr. p. 551.* Fumum ipſum adverſum eſſe ſpiritui, ἄποιον eſt, à nullo enim corporeo affici poteſt: aſt maleficio ipſi rebus naturalibus facto obſtare inter alia & ſuffimenta poſſe nil prohibet.

Caput IX.

Cautelas & obſervanda annectit.

Eleganter dictum non minus, qvàm verè hîc applicari poteſt illud Venuſini: Temporibus medicina valet, data tempore proſunt. *Suffimenta caput gravant*, hinc nec parcè nimis, nec freqventer nimis uſurpanda; hinc eleganter *Cous 5. aphor. 28.* πολλαχῦ ἂν καὶ εἰς ἄλλα χρησίμη αὐ ἦν, εἰ μὴ καρυβαρίας ἐνεποίει, *multis autem modis etiam ad alia commoda eſſent, ſi non capitis gravitatem inducerent;* qvare media incedendum via. *River. l. 1. c. 1. pr.* dicit, ſuffitus nimios qvoscunqve homines offendere, & humores fundendo graves catarrhos excitare. Hinc à ſuffimentis narcoſin inducentibus, ut ſem. hyoſc. in dolore dentium in tempore abſtinendum, ne in dementiam incidat æger: hinc *Senn. l. 1. pr. p. 96.* continuum eorum uſum & freqventem vetat, moderatum concedit.

Utendum ſuffimentis, non niſi univerſalibus præmiſſis; Ineptus enim fuerit empiricus, qvi non expurget corpus ante uſum ſuffimentorum vel unica vel reiterata evacuatione, pro ratione videlicet humoris peccantis, habitus corporis ſeu roboris naturæ & morbi, & tunc qvidem eo melius iisdem finem poſſumus aſſeqvi, qvod præ cæteris valet in lue ♀, vel ubi ad ſudorem cogendi ægri, hoc idem monet *Sorbait. p.*

479. *Senn. l. 1. p. 1. c. 10.* non niſi purgato corpore uſurpanda præcipit, ſi ſecus id fiat, tuto uſurpari non poſſunt ab hominibus noxiis peccantibusqve humoribus ſcatentibus.

Non adhibenda niſi majori cautione in emaciatis calidioribus & bilioſis corporibus, his enim facili negotio potius obeſſe qvàm prodeſſe qveunt, cum dolorem capitis & alios affectus calidos excitent; hinc in ſuppreſſione menſium à causâ calidâ minus eſſe uſurpanda ſuffimenta monet *Roder. à Caſtr. l. c. p. 26.* Valde qvoqve catarrhoſis fluxionibus obnoxiis, qvibusqve caput debile ac infirmum, thoraci anguſto præditis & qvaſi naturali inclinatione ad tabem diſpoſitis ſuffimentorum uſus ſuſpectus eſſe debet. Hinc potius, ſi id poſtulet neceſſitas, mitioribus utantur & parciori manu. Obſervavit *Excell. D. D. Præſes nunqvam* [illegible] *ſine laude & honore nominandus*, ſæpè ab incauto uſu in vaſa præcipitatam materiam, qvæ à naturâ foras propulſabatur, & febres periculoſas excitaſſe. Advertenda non minus eſt ægrorum conſtitutio, utrum odores gratos poſſint ferre nec ne, qvorundam enim capita adeo imbecillia, ut à ſuffitu qvolibet vel ſaltim odore cephalalgiam patiantur. Sic de D. Joh. Echtio ſcribit *Solen. in conſil. p. 143.* qvod nullum odorem gratum inoffenſe perferre potuerit, bene itaq; in iis adminiſtrandis hoc obſervandum erit. Hinc conſtitutioni addimus virium rationem qvoqve eſſe habendam, & prout eædem conſtantiores, vel debiliores, ita & ſuffimenta fortiora vel mitiora & breviori vel longiori tempore applicanda: qvod uti de omnibus morbis dictum eſto, ita etiam de plica Polonica, lue ♀ infectis. Memorabile eſt, odoramenta ☿ea narcotica pollere virtute, & caput porosqve potius replere qvàm aperire: hinc in affectibus ſoporoſis, lethargo, caro, qvin & in epilepſia promiſcuè iis uti non licet, & non niſi excitantia ⊟ ſa & ſimilia applicanda. Hinc qvæ ex ☿ vivo vel aliis conve-

 nien-

nientibus ſuffiuntur pro exſiccando pulmone in phthiſi & hæmoptyſi, non tam patente & pleno rictu ſemper haurienda, ne tusſim magis cieant, qvàm aër h. m. medicatus blandius attrahendus.

Suffumigia in *apoplexia* qvoqve non eſſe adhibenda, qvippe qvod aërem reddant denſiorem, impeditiorqve hinc fiat reſpiratio jam ſatis oppreſſa: Nec ferri ea recto tramite in cerebrum, qvod laborat, ſed in pulmones, ac ſi pervenirent, eo tamen opplere cerebrum & graviorem fieri inde apoplexiam, recte ſcribit *Schneid. de apoplex. c. 22. p. 803.*

In *ulceribus narium* exſiccandis cavendum itidem eſt, ne ſimul lædamus cerebrum, hinc meatus ad cerebrum & oſſa ethmoidea ad radices narium ſita molli lana vel goſſypio prius obſtruere, ne fumus per inſpirationem in ipſum cerebrum trahatur, præcipit *Joel. l. c. p. 231.*

In *gravidis* ſuffimentorum uſus admodum circumſpectus eſſe debet, niſi planè ab iisdem abſtinendum, qvippe qvod muliebria ducant, ex qvibus facilè abortus ſeqvitur. *Hipp. l. 1. de morb. mul.* dicit, ſi menſes apparuerint in utero gerentibus, aut abortus fiunt, ſi plures fuerint, aut fœtus morboſi, cujus ſententiæ qvoqve eſt *Heurn. meth. ad pr. p. 63.*

In lue ♀ empirici qvidem hodienum ſuffitus ex cinnababari cum thure, pro eliciendo ſudore uſurpant, & cum admodum infeſta ſoleant eſſe ſuffimenta ex ☿libus oculis & ori, hinc videndum, qvod monitum eſt *Rondel. de med. ext. p. 255.* ut caput in principio extra eminens habeant, ſintqve immunes à fumo eædem partes. Verum conſultius arbitramur cum *Fracaſt. l. 3. de morb. contag. cur. c. 10. p. 272.* pro uſu particulari, ſeu ad certas partes à lue hac male habentes, qvam univerſali ſeu ad corpus totum iisdem uti. Dum qvoqve æger ſudat beneficio ſuffituum aliorum in dolio, videndum, ne deficiat animo, qvod ſæpè accidere ſolet, ideo cum ipſo loqvendum, ut

ab il-

ab illa anguſtia vacet, & ſi levi reſpondeat voce, ſtatim extrahendus, vel etiam ſi dicat, ſupervenire deliqvium, ſubitò eripiendus, *Fallop. l. c. p. 726.*

Qvibus *anguſtia pectoris* eſt vel propter obſtructa vaſa, vel qvando deſtillat aliqvid è capite, vel qvando ſputum cruentum ejicitur, non æqve conveniunt ſuffimenta. Nec ubi inflammatio metuenda *Heurn. meth. ad pr. p. 63.* Hinc peripnevmonia laborantes ſi ſuffiuntur, pereunt, dicit *Fallop. de morb. Gall. c. 69.*

In *affectibus uteri* bene eſt inſtar regulæ Lesbiæ obſervandum, qvæ poſſint ferre, qvæ minus; utut enim fumo ♀, plumarum perdicum, aliorumqve fœtidorum exhalationibus excitari hyſtericæ ſoleant, invenire tamen multas licet, qvæ ſuaveolentibus præ fœtidis delectentur, his vero magis lædantur.

In partibus *ſcirrhoſis* emolliendis bene circumſpiciendum monet, ne lapis pyrites ſit plumbarius, *River. l. 15. p. 9. p. 463.* maximè qvippe nociturus.

SOLI DEO GLORIA.

PEREXIMIE HAMPI,

SUffitus ut aliarum rerum emblemata conſtituunt, ita inprimis ſtatuere ſuſtineo, optimè eosdem adumbrare famam.

Suffitus latere neſcit, ſed in plurimas diſperſus atomos plurimos afficit, nareſqve ferit, oculosqve tentat & totum adeo corporis involucrum; fama malum bonumve, qvo non aliud velocius ullum aures implet, & repetitis vicibus hominum oribus ſe ingerit.

Suffi-

Suffitus gratos qvotusqvisqve eſt qvi non amet, amplectatur, ſibiqve applicet avide, ingratos qvis non refugit & indigne fert, camarinam moveri? ὅδ᾽ ὄλβιος, ὃν φᾶμαι κατέχοντ᾽ ἀγαθαὶ, *beatus autem ille, qvem famæ amplectuntur bonæ*, infelix & omnibus inviſus qvem mala facta infamant, ut hinc *Plato* non ſine ratione malam famam pro ſupplicio multis conſtituerit, & vi contrariorum euphemen præmium gratum virtuti.

Suffitus excelſa petit, nec ſpatio concludi arcto amat, nec terræ affigitur; Fama cœlo contermina columnas Herculis attingit, imo per ſolis utramqve domum vagatur.

Mitto alia, Tibi, mi HAMPI, ſuffitus primam famam fœnerabit, latere neſcit virtus Tua, & qvos feciſti nobiſcum profectus laudabiles, ut ſciant alii, ſuffitibus ſiſtis in cathedrâ publicâ. Nec deerit dehinc fama incluta, qvam porrò eximiis extendere factis ſatagis, donec doctorum lateri ſociatus præmia digna ſubeas, & pluribus ſalutem reddas, vitamqve, illi verò Tibi gloriam immortalem & famam nullo ære redimendam. Dab. Jenæ è muſeo Id. Jun. *1676*.

Georg. Wolffg. Wedelius.